

FISKĀLĀS DISCIPLĪNAS PADOMES VIEDOKLIS PAR FINANŠU MINISTRIJAS MAKROEKONOMIKAS PROGNOZĒM

Šajā dokumentā ir sniegts Fiskālās disciplīnas padomes (turpmāk – Padome) viedoklis par Finanšu ministrijas (turpmāk – FM) izstrādātajām makroekonomikas prognozēm, kas tiks izmantotas par pamatu Latvijas Stabilitātes Programmas (turpmāk – SP) 2020.-2023. gadam izstrādei, ko plānots iesniegt Ministru kabinetā 2020. gada aprīlī. Lai atbalstītu darbu pie gadskārtējo dokumentu – SP un vidēja termiņa budžeta ietvara (turpmāk – VTBI) – izstrādes, ar FM tika noslēgta vienošanās par agrīnu Padomes apstiprinājuma sniegšanu FM makroekonomikas prognozēm.

Padome novērtē FM makroekonomiskās prognozes 2020.-2023. gadam kā reālistiskas un izsaka viedokli, ka tās ir apstiprināmas, taču pievērš uzmanību vairākiem riska faktoriem, īpaši 2021/22.gados.

Saskaņā ar Vienošanos par sadarbību, kas parakstīta 2016. gada 8. februārī, Padome ir atbildīga par FM makroekonomisko prognožu apstiprināšanu. Prognožu apstiprināšanas procedūras laikā Padomei tika iesniegti detalizēti FM prognožu dati, tajā skaitā iekšzemes kopprodukta (turpmāk – IKP) struktūra un atsevišķu IKP komponentu attīstības scenāriji. Padome ir veikusi padziļinātu analīzi, kā arī konsultējusies ar ārējiem, tai skaitā Latvijas Bankas ekspertiem, lai iegūtu pēc iespējas dažādus viedokļus par norisēm Latvijas ekonomikā.

Padomes pienākums ir sniegt apstiprinājumu makroekonomiskajiem indikatoriem atbilstoši Fiskālās disciplīnas likuma 20. pantā noteiktajam rādītāju tvērumam (rādītāji apkopoti 2. tabulā šī dokumenta beigās).

	2019	2020	2021	2022	2023
Reālā IKP izaugsme					
FM (Feb 2020)	2.1	2.2	2.8	2.8	2.4
LB ¹ (Dec 2019)	2.3	2.6	–	–	–
EK ² (Jan 2020)	2.1	2.3	2.4	–	–
SVF ³ (Okt 2019)	2.8	2.8	2.9	3.0	3.0
Nominālā IKP izaugsme					
FM (Feb 2020)	5.2	5.0	5.3	5.1	4.6
LB (Dec 2019)	–	–	–	–	–
EK ⁴ (Okt 2019)	5.7	5.0	4.9	–	–
SVF (Okt 2019)	5.7	5.2	5.3	5.2	5.1
Inflācija					
FM (Feb 2020)	2.8	2.3	2.1	2.0	2.0
LB (Dec 2019)	2.8	2.4	–	–	–
EK (Jan 2020)	–	2.3	2.2	–	–
SVF (Okt 2019)	3.0	2.6	2.3	–	–
IKP deflators					
FM (Feb 2020)	3.0	2.7	2.4	2.3	2.2
LB (Dec 2019)	–	–	–	–	–
EK ⁵ (Okt 2019)	3.1	2.3	2.2	–	–
SVF (Okt 2019)	–	–	–	–	–
Izlaišu starpība					
FM (Feb 2020)	1.1	0.5	0.4	0.4	0.0
LB (Dec 2019)	–	–	–	–	–
EK (Okt 2019)	2.2	1.4	0.8	–	–
SVF (Okt 2019)	–	–	–	–	–

1.tabula. Dažādu institūciju galveno makroekonomisko rādītāju prognozes, %. Datu avoti: FM, LB, EK, SVF.

Finanšu ministrijas reālā IKP izaugsmes prognoze 2020. gadam ir konservatīva un lielā mērā atbilst Eiropas Komisijas (turpmāk - EK) aplēsēm, tajā pat laikā tā ir 0,4%p. zemāka par Latvijas Bankas (turpmāk - LB) un par 0,6%p. zemāka par Starptautiskā Valūtas fonda (turpmāk - SVF) prognozēto izaugsmi skat. 1.tabulu.

Nominālā IKP izaugsmi 2020. gadam FM prognozē 5,2%, kas ir par 0,5%p. zemāk nekā EK un SVF prognozētais.

Inflācijas līmeņa prognoze 2020. gadam ir konservatīva un saskan ar EK datiem, un ir zemāka nekā prognozējusi

LB un SVF.

¹ Latvijas Banka, Latvijas Bankas prognozes [18.12.2019]. pieejams: <https://www.bank.lv/darbibas-jomas/monetas-politikas-istenosana/prognozes>, skatīts 12.02.2020.

² Eiropas Komisija European Commission Winter 2020 (Interim) forecast. pieejams: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ecfin_forecast_winter_2020_statistical_annex_en.pdf, skatīts 13.02.2020

³ Starptautiskais valūtas fonds, IMF World Economic Outlook Database, October 2019. pieejams: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2019/02/weodata/index.aspx>, skatīts 12.02.2020

⁴ Makroekonomikas datu bāze AMECO: Gross domestic product at current prices (UVGD) (National currency) pieejams: https://ec.europa.eu/economy_finance/ameco/user/serie/SelectSerie.cfm, skatīts 13.02.2020.

⁵ Eiropas Komisija European Commission Autumn 2019 Economic Forecast - Statistical annex pieejams: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/saee_autumn_2019_en.pdf, skatīts 12.02.2020.

Prognoze par izlaižu starpību vērtībām ir pārskatīta un pazemināta, salīdzinot ar 2019. gada jūnijā apstiprinātajām prognozēm, kuras bija ņemtas par pamatu VTBI 2020/2021 izstrādei. Salīdzinot ar prognozēm VTBI 2020/21, izlaižu starpība 2020. gadam ir samazināta par -0,4%p., 2021. gadam prognoze nav mainīta, 2022. gadam prognoze paaugstināta par 0,4%p. Salīdzinot ar EK vērtējumu 2020. gadam, FM prognozētā izlaižu starpība ir par 0,9%p. zemāka.

Saskaņā ar FM analīzi, galvenais faktors, kas ietekmēja izlaides starpības izmaiņas, ir saistīts ar "bāzes efektu", jo CSP būtiski pārskatīja IKP laika rindu līdz 2018. gadam (it īpaši 2017. un 2018. gadu), kā arī IKP izaugsme 2019. gadā bija zemāka nekā tika prognozēts iepriekš, tādējādi ietekmējot arī potenciālā IKP un izlaižu starpības novērtējumu turpmākiem periodiem.

Padome piekrīt FM analīzei, ka spēcīgais efekts no ekonomikas sabremzēšanās 2019. gadā saglabāsies arī 2020. gadā, taču tajā pašā laikā Padome ir piesardzīga attiecībā uz prognozēm 2021. un 2022. gadam.

Ministrija saista ekonomikas stabilizēšanos un IKP izaugsmi turpmākajos gados (2021. un 2022.) ar investīciju pieaugumu un valdības patēriņa pieaugumu, kas ir paredzēts vidēja termiņa budžetā. Ministrija prognozē, ka šajos gados IKP pieaugumā privātā patēriņa un neto eksporta devums būs stabils. Turpmākos gados izaugsmi nodrošinās gan privātais, gan valdības patēriņš, 2021. gadā izaugsmi nodrošinās straujāks investīciju pieaugums, sākoties plašākiem darbiem pie *Rail Baltic* projekta.

Padome vēlas norādīt uz globāliem un vietējiem riskiem, kas var nomākt ekonomisko izaugsmi turpmākos, īpaši 2021/22. gados un kas būtu jāņem vērā, veicot makroekonomiskās attīstības scenāriju jūtīguma analīzi:

- 1) Latvijā jau otro gadu pēc kārtas klimata apstākļi ziemā ir siltāki par normu. Tas ietekmē veiktspēju siltumenerģijas tirgū un mežizstrādes nozarēs, paredzams, ka arī turpmākos gados šis globālais faktors saglabās negatīvu ietekmi uz ekonomikas izaugsmi Latvijā.
- 2) Runājot par 2022. gadu, publisko investīciju apjomam vajadzētu kristies, jo arī ES fondu apguve sāks kristies. Līdz ar to konfidences līmenis būvniecības sektorā visticamāk samazināsies jau 2021. gadā, jo būvniecības nozare gaidīs signālus par nākamo ES fondu izdevumu cikla sākšanos.
- 3) Kravu tranzīta nozares lejupslīde, kura sākusies 2019. gadā, var turpināties vēl 2020. - 2022. gados, it īpaši ostu segmentā, jo kravu pārvadātāji jau pašlaik ir veikuši ieguldījumus, pārorientējot kravu plūsmas uz citām ostām, un vēl viena pārvadājumu plūsmu pārorientācija radītu nevēlamas papildus izmaksas.
- 4) Banku sektorā Latvijā ir ļoti zema kreditēšanas aktivitāte, bez tam nerezidenti šobrīd ir apgrūtināti kontu atvēršana un pārvaldība. Ir arī sagaidāma tālāka banku sektora konsolidācija. Šādu iemeslu dēļ izaugsme IKP var palēnināties.
- 5) 2020.g. sākums iezīmējās ar jaunu neprognozējamu koronavīrusa epidēmijas risku, kas jau ir atstājis negatīvo iespaidu uz globālo ekonomikas veiktspēju 2020. gadā.
- 6) Saglabājas arī iepriekšējo gadu riski, tostarp: neskaidrība par Ķīnas attiecībām ar tirdzniecības partneriem, tai skaitā ES un ASV, kā arī Brexit noslēgums.

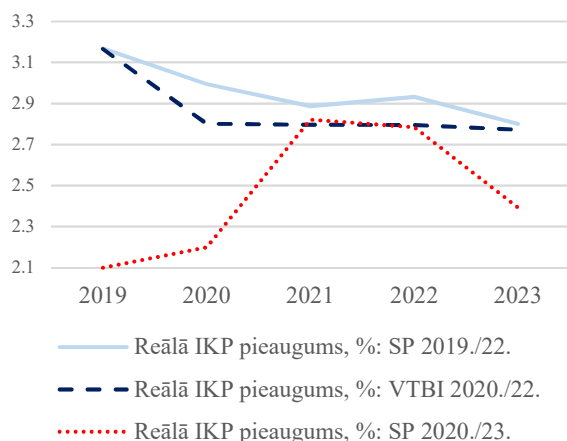
Novērtējot FM Latvijas tautsaimniecības prognozes, Padome veic starptautisku prognožu salīdzinājumu un arī seko globālās izaugsmes prognozēm, kurās ir vērojamas līdzīgas tendences kā Latvijā. Padome norāda, ka, lai gan starptautiskās organizācijas koriģē ekonomikas prognozes uz leju, tās tomēr paredz atkopšanos vidējā termiņā. SVF 2020.g. janvāra prognozes pasaules ekonomikai⁶, salīdzinot ar 2019.g. oktobrī publicētiem datiem samazinājušās par 0.1%p. 2019. gadam, un par 0.2%p. 2020., 2021. gadiem. Tādējādi pasaules ekonomikai SVF prognozē IKP pieaugumu 2.9% 2019. gadā, 3.3% 2020. gadā un 3.4% 2021. gadā. Eiropas Centrālā banka (ECB)⁷ eiro zonas valstīm

⁶ Starptautiskais Valūtas fonds World Economic Outlook 2020 Jan., pieejams: SVF <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/01/20/weo-update-january2020>, skatīts 12.02.2020.

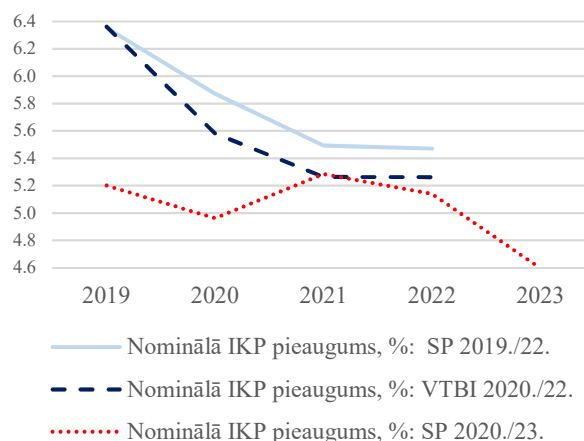
⁷ Eiropas Centrālā banka, Eurosystem staff macroeconomic projections for the euro area, December 2019 pieejams: <https://www.ecb.europa.eu/pub/projections/html/index.en.html>, skatīts 12.02.2020.

prognozē 1.1% izaugsmi 2020. gadā un 1.4% izaugsmi 2021, 2022.g. un atzīmē faktoros, kas veicinās ekonomikas stabilizēšanos vidējā termiņā, sākot no 2021. gada, to vidū nosaucot noturīgu patērētāju noskaņojumu, joprojām labvēlīgo situāciju darba tirgū, un uzsāktu ECB stimulējošo monetārās politikas nostāju; un papildus tam -- sagaidāmu vairāku globālās nenoteiktības apstākļu normalizēšanos.

Padome izsaka viedokli par reālā IKP pieauguma prognozi SP 2020/23 un atzīmē, ka salīdzinājumā ar iepriekšējo prognozi 2019. gada jūnijā (VTBI2020/22), reālā IKP pieauguma temps 2020. gadam ir samazināts par 0,6 %p. un prognozēts 2,2% apmērā, 2021. un 2022. gada prognoze nav mainīta un ir 2,8%, savukārt izaugsmes temps 2023. gadā ir prognozēts 2,4%. (1. attēls).

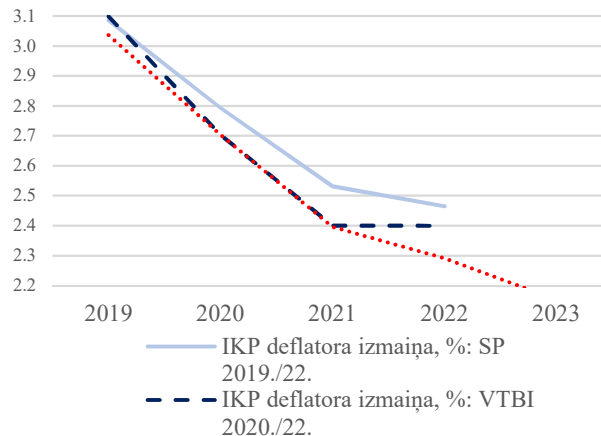
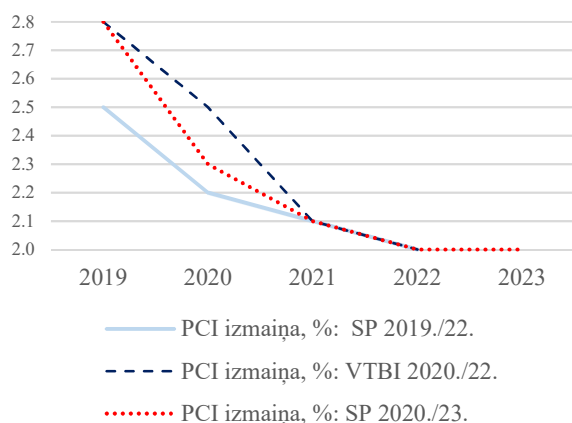
1. attēls. Reālā IKP pieauguma prognoze.
Avots: FM.

2. attēls. Nominālā IKP pieauguma prognoze.
Avots: FM.

Padome izsaka viedokli par nominālā IKP prognozi SP 2020/23. Salīdzinot ar prognozēm par VTBI 2020/2022, nominālā IKP prognoze 2020. gadam ir pazemināta par 0.6%p., 2021. gadam prognoze nav mainīta, bet 2022. gadam pazemināta par 0.1%p. FM prognozē, ka 2023. gadā IKP sasniegs 37'269 milj. EUR. Kopumā prognozēts, ka IKP faktiskajās cenās vidējā termiņā pieaugs vidēji par 5% (2. attēls).

Padome izsaka viedokli par patēriņa cenu indeksa (turpmāk – PCI) prognozi attiecībā uz SP 2020/23. Salīdzinot ar prognozēm VTBI 2020/2022, ir veiktas nelielas korekcijas PCI prognozē 2020. gadam, samazinot to par 0,2 procentu punktiem. Vidējās bruto algas pieaugums 2020.-2023. gados prognozēts stabils, vidēji 5.4% apmērā, kas pie zemas inflācijas būs privāto patēriņu stimulējošs faktors (3. attēls).

3. attēls. Inflācijas prognoze.

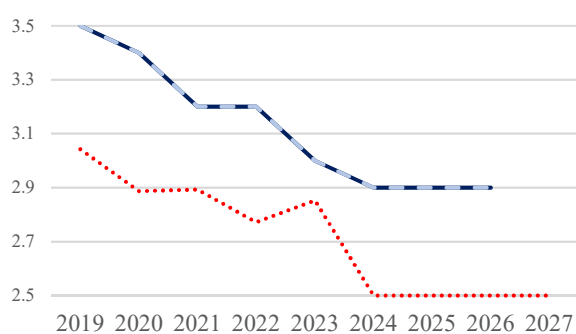
Avots: FM.

4. attēls. IKP deflatora prognoze.

Avots: FM.

Padome izsaka viedokli par nominālā IKP deflatora prognozi SP 2020./23. Prognoze salīdzinājumā ar VTBI 2020/22 prognozēm paliek nemainīga 2020. un 2021. gadam, un 2022. gadam tā ir samazināta par 0,1%p. (4. attēls).

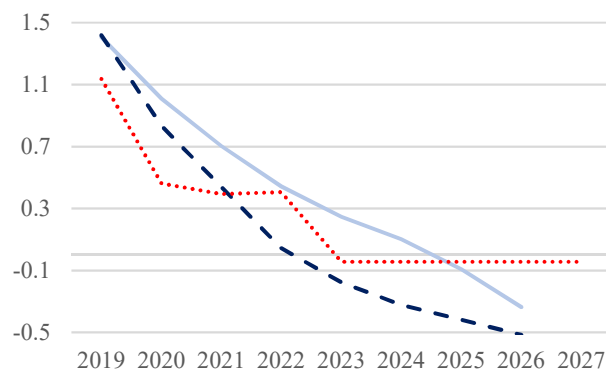
Padome izsaka viedokli par potenciālā IKP un Izlaižu starpības prognozēm SP 2020/23. Salīdzinot ar VTBL 2020/22 prognozēm, potenciālais IKP pieaugums ir pārskatīts un samazināts par 0.5%p. 2020. gadam, par 0.3%p. 2021.gadam, un par 0.4%p. 2022. gadam. 2023. gadā potenciālā IKP pieaugums prognozēts 2.9% (attēli 5.,6.).

— Potenciālā IKP pieaugums, %: SP 2019./22.
 - - - Potenciālā IKP pieaugums, %: VTBI 2020./22.
 Potenciālā IKP pieaugums, %: SP 2020./23.

5. attēls. Potenciālā IKP pieaugums, %.

Avots: FM.

— Izlaižu starpība, %: SP 2019./22.
 - - - Izlaižu starpība, %: VTBI 2020./22.
 Izlaižu starpība, %: SP 2020./23.

6. attēls. Izlaižu starpības, % no potenciālā IKP.

Avots: FM.

	2019	2020	2021	2022	2023
Reālā IKP izaugsme	2.1	2.2	2.8	2.8	2.4
Nominālā IKP izaugsme	5.2	5.0	5.3	5.1	4.6
Inflācija	2.8	2.3	2.1	2.0	2.0
IKP deflators	3.0	2.7	2.4	2.3	2.2
Potenciālā IKP izaugsme	3.0	2.9	2.9	2.8	2.9
Izlaižu starpība	1.1	0.5	0.4	0.4	0.0

2. tabula. Padomes apstiprinātie makroekonomisko prognožu rādītāji, %.

Kopumā Padome vērtē FM makroekonomiskās prognozes kā reālistiskas un izsaka viedokli, ka tās ir apstiprināmas.

Padome veic ik ceturkšņa makroekonomisko rādītāju novērojumu un iekļauj tos Ekonomikas siltuma kartē (pieejams tiešsaistē: <https://fdp.gov.lv/ekonomikas-siltuma-karte>), kas ļauj sekot galvenajiem ekonomikas ciklu raksturojošajiem rādītājiem. Pēc pašlaik pieejamajiem datiem līdz 2019. gada III ceturksnim var secināt, ka, neskatoties uz sabremzēšanos 2019. gadā, kopumā Latvijas ekonomika saglabā iepriekšējos izaugsmes gados uzņemto inerci: saglabājas augsta nodarbinātība un liels pieprasījums pēc darbaspēka. Turpinoties darba samaksas konverģencei ar ES valstu vidējo līmeni, algas turpina pieaugt gan privātā, gan publiskā sektorā, turpina pastāvēt augsta jaudu noslodze. Inflācijas līmenis ir raksturojams kā zems, tomēr kopš 2010. gada tas ir regulāri pieaudzis. Pēc EUROSTAT aplēsēm 2019. gada III ceturksnī pamatinflācija bija vidēji 2.4%. Latvijas kreditēšanas tirgū saglabājas zema aktivitāte, bankas ir piesardzīgas kredītu izsniegšanā Latvijas ne-finanšu rezidentiem.